

Пресечни точки на финансовата система с икономическата сигурност

Бойко Петев*

1. Финансовата система и икономическата сигурност

Процесът на глобализация в икономиката и в частност на финансовата система, е от решаващо значение за дейностите на организираната престъпност. Превръщането на Европа в единно икономическо пространство се превърна и в единно пространство за действие на структурите на организираната престъпност. Премахването на граничния контрол по вътрешните европейски граници създаде условия лицата с престъпни намерения да могат да осъществяват незаконните си действия без особени затруднения. Престъпните групировки създават множество дружества, под прикритието на които могат да осъществяват дейност в различни области на икономиката. С отварянето на границите въпросът за свободното движение на стоки, хора и капитали придоби особено значение. Посредством свободната търговия, особено в рамките на Европейския съюз, и огромните стокови потоци, които не могат да бъдат изцяло контролирани, се откриват много повече възможности за организираните криминални структури да вкарват в законово обращение незаконно получени доходи или да извършат т. нар. „изпиране на пари“. В съвременният свят финансовата система и крипосветът имат нова форма на проявление - киберпрестъпността¹.

2. Финансовата политика и политиката за национална сигурност

В последно време политиката на САЩ постави отново на преден план връзката между икономиката и националната сигурност.

Всеобщото мнение е, че националната сигурност е в пряка зависимост от стабилността, просперитета и пазарната ориентация на всяка икономика. Освен стабилност на банковата и финансова система, гарантирането на националната сигурност зависи от редица фактори като стандарт на живот, сравнително равно разпределение на богатата, справедливи закони и работеща съдебна система, наличие на свободна конкуренция, липса на корупция, сигурност на доставките, максимална енергийна независимост, стабилни взаимоотношения със съседни държави и др. С други думи, икономическата и финансова политика и политиката за национална сигурност са взаимосвързани.

Политиката за национална сигурност във всяка страна се явява система от взаимно свързани приоритети и секторни политики, съобразени с политиките за сигурност на ЕС и НАТО. Приоритетите и политиките за сигурност имат еднакво значение и еднакво влияние върху системата за национална сигурност. Те са равнопоставени, а тяхната роля и място в конкретни ситуации и периоди се определя в зависимост от динамиката на средата за сигурност и необходимите действия за реализиране на националните интереси.

Един от основните приоритети, залегнал в Стратегията за национална сигурност на Република България е свързан с насърчаването на законните форми и прояви на стопанска дейност и гарантирането на приходите в държавния бюджет, което има съществено значение за ресурсното осигуряване на политиката за национална сигурност. Този приоритет е предвидено да се постигне чрез:

- подобряване на нормативната и институционалната среда за започване и развитие на стопанска дейност;
- ограничаване на сивата икономика, въвеждане на европейските стандарти и засилване ролята и ефективността на контролните органи;
- укрепване на органите за финансов одит при възлагане, изпълнение, наблюдение и

* Д-р Бойко Петев

¹ Лъондев, А. Нови измерения на финансовата система в крипосвета, Научни трудове, Том V, 2019 г. ИК ВУСИ, Пловдив, стр. 29-49,

контрол на обществени поръчки, концесии и публично-частно партньорство;

- развитие на формите на добро корпоративно управление и на културата на отчетност от страна на бизнеса и неговите представителни организации.

Сред секторните политики за сигурност в Стратегията за национална сигурност на Република България са посочени политиките за финансова и икономическа сигурност за осигуряване на стабилността на финансовата система и разработване на мерки за ранно предупреждение за наличието или вероятността от възникване на рискови процеси за паричната политика, финансовата стабилност и стопанския оборот, както и упражняване на постоянен контрол върху тях.

Сигурността изисква запазване на макроикономическата стабилност, устойчивост на икономиката и финансовата система на страната спрямо международни финансови и икономически кризисни процеси, свързано с поддържане на приетия обменен курс спрямо еврото до влизането на страната ни в еврозоната и насърчаване конкуренцията на финансовите пазари.

В сътрудничество с други държавни органи и в партньорство с организациите на гражданското общество и частните икономически субекти за осигуряване на постъпленията в приходната част на републиканския бюджет е необходимо финансовите органи да провеждат ефикасна фискална политика.

Органите за финансов контрол са тези, които насочват усилията си към дейности и обекти, които оказват съществено влияние върху доверието в банковата система и нейната стабилност, върху спестяванията на населението и функционирането на системата за национална сигурност.

Целта е да се защитават финансовите интереси на ЕС чрез ефективната превенция и противодействие срещу опитите за измами и злоупотреби, както и срещу неефективното управление или използване на средства на ЕС чрез изграждане на общ подход за подобряване на взаимодействието с европейските партньори.

Изграждането и поддържане на ефективен надзор и непрекъснатост на процеса на работа на платежните системи и финансовата инфраструктура е гаранция за ефективното прилагане на комплекса от мерки за предотвратяване на изпирането и фалшифицирането на пари, както и финансирането на екстремистка, терористична и друга забранена от закона дейност.

3. Пресечни точки на финансовата система с икономическата сигурност

Основателно възниква тогава въпросът за пресечните точки на финансовата система с различни форми на проявление на националната и икономическата сигурност, като противодействието на *прането на пари* и *финансирането на тероризма*. Борбата срещу проникването на престъпни капитали в легалната икономика и финансирането на терористични дейности е едно от основните предизвикателства пред националната и международната икономическа сигурност през XXI век.

Докато в близкото минало прането на пари се е свързвало основно с организираната престъпност, то днес понятието включва по-широк кръг от дейности, практикувани както от отделни физически лица, така и от компании и корпорации с различен бизнес профил. Нарастващата сложност на тази дейност, както и огромният обем капитали, произхождащи или свързани с нея, превръщат прането на пари в приоритетен въпрос, обхващащ различни аспекти от икономическата, политическата и правната сфера.

Според оценки на МВФ в света се изпират пари на обща стойност между 2 и 5 на сто от световния брутен вътрешен продукт, т.е. предмет на изпиране са суми в размер от 590 млрд. щатски долара до 1,5 трилиона щатски долара. Във френски доклад², публикуван през 2000 г., 40 млрд. евро вероятно са били въведени във Франция през 1999 г., а имущество на стойност 800 млрд. френски франка вероятно е било притежавано или контролирано от престъпни организации. Незаконните продажби

² Конвенция №141 на Съвета на Европа за изпиране, издирване, изземване и конфискация на облагите от престъпления от 1990г

на оръжие, контрабандата и дейността на организирани престъпни групи, включително трафика на наркотици и проституцията, могат да бъдат източник на огромни суми. Присвояването, сключването на търговски сделки от вътрешни лица, подкупите и компютърните измами също могат да донесат големи печалби и да създадат стимул за „узаконяване“ на незаконните печалби чрез изпиране на пари.

Както се вижда, източник на тези печалби са най-разнообразни дейности. От 80-те години насам трафикът на наркотици е един от главните източници, поради големите печалби, които се извличат в процеса на доставка от производителя до потребителя. Така нараства и ролята на наркокартелите, които произвеждат количествата дрога, както и обемът на паричните средства. Движението на парите се улеснява и поради либерализацията на плащанията и търговията. Големите парични суми, които се движат от престъпните организации, трябва да бъдат обработени.

Международната общност създава рамка за мониторинг и превенция на изпирането на пари първоначално в банковия сектор, а на покъсен етап и в редица небанкови институции и професии, включени като задължени лица в изпълнение на мерките от превантивния стълб. След атентата в САЩ на 11 септември 2001 г. международната общност извежда като приоритет пресичането на възможностите за финансиране на терористи и терористични организации, което често се осъществява през легалната финансова система. Затова и противодействието на финансирането на тероризма тясно се обвързва с противодействието на изпирането на пари. Ангажираността на задължените лица и отговорното им отношение към проблемите е от централно значение за качеството на информацията, която държавните органи, натоварени с противодействие на изпирането на пари и финансирането на тероризма, ще получават и обработват. Република България е сред държавите, които са въвели в законодателството си разработените на глобално и регионално ниво мерки за противодействие на изпирането на пари и финансирането на тероризма, т.е. възприема ЕС като бъдеще на интересите пред ценностите³.

4. Престъплението „пране на пари“

Прането на пари е процес, при който „мръсните пари“, т.е. генерираните от престъпна дейност, се появяват като „чисти“ – като да са получени от легална дейност⁴. То се случва след като е извършено предикатно престъпление, вследствие на което престъпникът се е сдобил с печалба. Обикновено изпирането на пари се разглежда като процес, състоящ се от три фази – пласмент, напластяване и интеграция. Фазата на пласмент включва прехвърлянето на парите или собствеността от мястото, където са били получени, и тяхното вливане в законната финансова система. Ако фазата на пласиране бъде успешно осъществена, започва фазата на напластяване, в която перачите се стремят напластявайки транзакции една върху друга да направят разстоянието между парите и техния източник възможно най-голямо, за да се скрие престъпния произход на средствата. Във фазата на интеграция парите се вливат в легалната икономика, след като вече е създадена илюзия, че имат законов, а не престъпен произход. Те се интегрират чрез толкова многобройни и разнообразни техники, колкото тези, използвани в легалния бизнес за нарастване на приходите.

Въпреки, че понятието „пране на пари“ е относително ново, тази дейност не е нова. Винаги, когато се е появявала необходимост да се скрие финансов трансфер, е възниквало нещо като пране на пари. Перачите имат голямо разнообразие и възможности, за да изперат парите, генерирани от престъпната им дейност, Мадингер и Залопани⁵ разкриват, че повечето схеми, прилагани от престъпниците, не са нито толкова сложни, нито толкова добре организирани. Според изследователите схемата, при която се използва комбинация между банка и бизнес, може да се разглежда като основната схема за изпиране на пари, а всичко останало – като нейни вариации. На практика всеки случай, който може да бъде наречен изпиране на пари, според авторите включва като елемент някакъв

³ Георгиев, В. ЕС-бъдеще на интересите пред ценностите, доклад, изнесен на Годишна научна конференция „Интереси, ценности, легитимност: международни, европейски и национални измерения“, УНСС, 13.11.2019

⁴ Налбантов С. Публикация „Явлението пране на пари“ като заплаха за стабилността на националната икономика, В., 2002

⁵ Петрунов, Г. Добри практики за противодействие на изпирането на пари, С., 2010

бизнес или банкиране, или и двете. Тази схема може да стане изключително усложнена и чрез нея "мръсните пари" могат не само да се пласират и напластят, но дори и да се интегрират. При комбинацията банка - бизнес изглежда, че парите идват от фирма, преминават през банка и създават ефекта, който иска да постигне перачът - да изглеждат като пари с легитимен произход.

В България основният състав на изпирането на пари е регламентиран в Наказателния кодекс. За първи път изпирането на пари е криминализирано у нас през август 1997г. с чл. 253 от НК като умишлено извършване на финансови операции или други сделки със средства или имущество, за които деецът знае или предполага, че са придобити чрез престъпление. Предвидени са по-тежки наказания, когато деянието е извършено при предварителен сговор, от участници в престъпна организация, от длъжностно лице или повече от веднъж (чл. 253, ал. 2). Предвиденото наказание по основния състав е лишаване от свобода до три години и глоба от три до пет хиляди лева. Изпирането на пари е формално престъпление и то става довършено с осъществяване на деянието, без да е необходимо настъпването на определен престъпен резултат⁶.

Обект на престъплението е законосъобразното функциониране на финансовата система на страната. В икономически аспект финансовата система на една държава представлява съвкупност от относително обособени парични потоци или финансови отношения, а в институционален план съвкупност от институции, които регламентират, осъществяват, управляват и контролират финансовите отношения. Последните по своята същност биват два вида - фискални финансови отношения, които обхващат приходите и разходите на държавата (бюджета), и нефискални, изразяващи постъпленията и разходите на юридическите и физическите лица. Обект на посегателство при изпирането на пари могат да бъдат двата вида финансови отношения. В основата на функционирането на всяка финансово-кредитна система е убедеността на гражданите,

че в нея се реализира движението на легално придобити парични потоци. Противдействието на прането на пари⁷ подлага финансовата система на различни рискове - риск за имиджа и добрата репутация, който е най-важният актив на една банка⁸.

Възниква и риск за стабилността на всяка финансова институция, която държи на депозит или оперативно борава със суми на клиент, който може да се окаже потенциален перач на пари, и впоследствие тези суми да бъдат конфискувани. Поради това е недопустимо тази добре регулирана система да се използва от престъпни субекти за легализиране на блага от пряката им незаконосъобразна дейност.

Като е ситуирал текстът на Наказателния кодекс (НК) в Глава седма, „Престъпления против финансовата, данъчната и осигурителната системи“, законодателят е имал предвид, че за да е налице съставомерност по чл. 253, е необходимо „финансовите операции и сделки“ да посягат върху функционирането на системата. Този текст е форма на последваща престъпна дейност, която предполага извършването на друго „предхождащо“ или „първоначално“ престъпление. Това е така, тъй като предмет на престъплението са средства и/или имущества, за които деецът, извършващ финансовите операции и/или сделки с тях, знае или предполага, че са придобити чрез престъпление. Под „имущество“ по смисъла на текста се разбират всякакви активи, имащи престъпен характер, т.е. не само парични средства или вещи, но и парично оценени права - право на вземане (обективизирано в ценна книга), капиталови права (акции), дялови участия и др. Това е в унисон с дефиницията на понятието, дадена в Страсбургската и Виенската конвенция, както и в Конвенцията на ООН.

Правната доктрина застъпва становище, според което, ако придобитите чрез първоначалното престъпление блага са трансформирани в друго имущество, то последното не е годен предмет на престъплението по чл. 253 от НК. Субект на престъплението по този член може да бъде

⁶ http://old.nbu.bg/PUBLIC/IMAGES/File/departamenti/pravo/llaw_journal/Oct_2011/11_anelia%20vladimirova.pdf

⁷ Петрунов Г. Противдействие на изпирането на пари, Издателски комплекс-УНСС, С., 2013

⁸ Петрунов, Г. Изпиране на пари: мащаб, ефекти, публични политики, Издателски комплекс-УНСС, С., 2016

всяко наказателно отговорно лице. Към извършителя не се предявяват изисквания за специални качества, които трябва да притежава, за да извърши финансови операции или други сделки с имущества, придобити по престъпен начин.

Изпълнителното деяние по чл. 253 от НК е извършването на финансови операции или сделки. Двете форми на изпълнителното деяние са дадени алтернативно - извършване на финансови сделки или извършване на финансови операции. Финансовите сделки по смисъла на НК са тези, които се осъществяват с различни финансови активи: депозити на парични суми в банки; покупко-продажба на ценни книжа; застраховане, покупко-продажба на валута. Сделките могат да бъдат квалифицирани като банкови, осъществявани от лицензираните лица по смисъла на Закона за банките; застрахователни, осъществявани по смисъла на Закона за застраховането; сделки с ценни книжа по смисъла на Закона за публичното предлагане на ценни книжа.

Характерът на сделката няма да се промени, ако тя е осъществена чрез лице, което не е лицензирано за извършването ѝ по занятие. От значение с оглед определянето ѝ като финансова е тя да е сделка с финансов актив, независимо от условията на извършването ѝ, лицата, между които се осъществява, и дали са спазени законоустановените изисквания за извършване на сделка.

**Квалифицирани случаи на изпирането на пари⁹*

Законодателят е диференцирал наказателната отговорност за изпиране на пари, като е предвидил квалифицирани случаи на престъплението в чл. 253, ал. 2, 3 и 4 от НК. В ал. 2 са визирани няколко хипотези за утежняване на санкцията:

Първата алтернатива изисква задружно участие на две или повече лица в предварителен сговор помежду си. Наказателно-правната доктрина в този случай изключва приложението на чл. 20 от НК,

независимо от наличието на съучастие в трите му форми. При липсата на доказателства за предварително сговоряне липсват и елементи от посоченото квалифицирано обстоятелство, поради което деянието би било съставомерно по основния състав на чл. 253 от НК, евентуално осъществен при съучастие.

Втората алтернатива предполага финансовите операции или сделки да са извършени от организация. В Наказателния кодекс липсва легална дефиниция на това понятие, но в чл. 93, т. 20 от НК е дадено такова за „организирана престъпна група“: „...структурирано трайно сдружение на три или повече лица с цел да вършат съгласувано в страната или в чужбина престъпления, за които е предвидено наказание лишаване от свобода повече от три години и чрез които се цел и да се набави имотна облага. Сдружението е структурирано и без наличие на формално разпределение на функциите между участниците, продължителност на участието или развита структура“. Това определение навежда на мисълта, че организираната престъпна група е винаги организация, а в същото време организацията не винаги е организирана престъпна група, т.е. организацията е по-широко понятие. Какво е имал предвид законодателят под „организация“, въвеждайки термина в чл. 253 от НК, е въпрос, на който не може да се отговори еднозначно.

Според нас, е по-вероятно да е имал предвид форма на организация, идентична с дефиницията за „организирана престъпна група“ по чл. 93, т. 20 от НК. Тези разсъждения не са самоцелни в контекста на престъплението по чл. 321, ал. 3 от НК, където е инкриминирано образуването на организирана престъпна група, поставяща си за цел извършването на престъпление по чл. 253 от НК. Когато такава група е образувана и в същото време нейни членове са осъществили престъпление по чл. 253 от НК, е налице реална съвкупност между тези две престъпления.

В чл. 253, ал. 3 от НК е установена повишена наказателна отговорност за изпиране на пари, когато те са придобити чрез трафик на наркотици. Световната статистика сочи, че около половината от престъпно придобитите активи произтичат от производство и търговия с наркотици.

⁹ http://old.nbu.bg/PUBLIC/IMAGES/File/departamenti/pravo/llaw_journal/Oct_2011/11_anelia%20vladimirova.pdf

Санкционната част на посочената правна норма предвижда наказание лишаване от свобода от 10 до 30 години, когато изпирането на пари е извършено със средства или имущество, за което деецът е знаел или предполагал, че са придобити чрез незаконен трафик на наркотични вещества и/или техни аналози, и/или прекурсори. В този случай отново следва да се приложи разпоредбата на чл. 93 от НК, където в ал. 18 са указани точният смисъл и съдържанието на понятието „незаконен трафик“.

Внимателният анализ на посочения текст сочи, че той е заимстван в пълна степен от Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите, където в § 1, т. 16 е дадено същото определение на посоченото понятие. В чл. 93 от НК (ал. 16 и 17) законодателят е определил съдържанието на понятията „наркотични вещества“, техни аналози и прекурсори, препращайки направо към Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите, където те са изброени изчерпателно в списъци.

Незаконен трафик е всяка незаконна дейност или каквито и да са действия с изброените обекти. Необходимостта с тези действия да е реализиран един или друг състав на НК с предмет - посочените обекти, и доколкото изпълнителните деяния по тези престъпни състави (чл. 354а и следващите от НК) са изчерпателно изброени, означава, че деянието ще е съставомерно и по посочения квалифициращ признак, когато с прекурсори, наркотични вещества или техни аналози са извършени следствени действия - придобиване, отчуждаване, произвеждане, преработване, държане, съхраняване, разпространение, транспортиране, пренасяне, превозване и др.

В ал. 4 на чл. 253 от НК се съдържа квалифициран състав на изпирането на пари, при който средствата или имуществата са в особено големи размери и случаят е особено тежък.

Конструкцията на тази правна норма показва, че при липсата на един от двата елемента не може да се реализира отговорност по този текст от НК, т.е. предпоставките следва да съществуват кумулативно.

5. Престъплението „финансиране на тероризъм“

Тероризмът е сложно обществено явление, обусловено от многочислени социални причини и развиващо се според степента на техните изменения. Централно място при разкриването на неговата същност заемат социалните противоречия, които не са получили своевременно разрешение и са достигнали конфликтна форма¹⁰.

В науката съществуват два основни подхода към изясняване на понятието „тероризъм“. Биологическият подход към това явление е свързан с определени насилствени елементи в същността на човека, с естествения стремеж на хората да застрашават интересите на другите и да използват всякакви достъпни средства за достигане на своите цели¹¹. Социалният подход, макар и да се характеризира с голямо разнообразие на оценките за ролята и механизма на влияние на едни или други социални фактори, обуславящи тероризма, се основава на определящото значение на социалните процеси за неговото възникване.

Определенията на тероризма са многочислени, според някои данни техния брой превишава сто. Към достатъчно широко разпространение определения на тероризма може да се отнесе предлаганата от американските изследователи В. Милисон и С. Милисон¹² формулировка, съгласно която тероризмът е системно използване на крайно насилие и заплахата от насилие за достигане на публични или политически цели.

Някои изследователи характеризират тероризмът като многостранно, например като „война на ХХ век“. Египетският политолог М. Сид Ахмед¹³ твърди, че технологичното развитие, достигнало непредвидени нива във военната област, е довело до това, че войната в класическия смисъл на думата става невъзможна, да не кажем абсурдна. Затова

¹⁰ Стоянов Ч. Мерки срещу финансирането на тероризма. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, С, 2014

¹¹ Петров Ал. Тероризъм и системи за сигурност, С., 2005, стр. 14

¹² Уикипедия, Свободната енциклопедия, <http://bg.wikipedia.org/wiki/>

¹³ <https://www.geopolitica.eu/spisanie-geopolitika?limit=7&start=1358>

доколкото абсурдността на войната не означава завършването на конфликта, борбата сега заплашва да приеме други форми. От друга гледна точка тероризмът може да се разглежда като продължение на войната, а не само като политика с други средства.

На известния ръководител на спецслужбите на Германия Нонлау¹⁴ принадлежи определението за тероризма, според което той е вид борба, която заради политически цели или политически мотиви се опитва да принуди държавните органи или гражданите чрез насилие и заплахи към определени действия. Наред с този подход в науката и политиката се предлагат други разбирания на тероризма като явление. Например в доклада на Междуведомствената комисия по борба с тероризма, създадена в САЩ през 1985 г. от Джордж Буш – старши по това време вицепрезидент, е дадено следното определение: тероризмът е противоправно използване или заплаха за използване на насилие против лица или обекти за достигане на политически или социални цели. Обикновено той е насочен към заплашване и принуждаване на правителства, групи или отделни лица с цел изменение на тяхната политика или действия. В цитираното определение, от професионална гледна точка, е допусната една неточност, която ненужно разширява съдържанието му. Става дума за въвеждането в целите на тероризма на обекти, наред с лица. Обектите са цели на диверсионните актове, а терористичните, са без изключение и имат за цел увреждане или унищожение на хора.

Основавайки се на приведените по-горе признаци на тероризма и като се отчитат достойнствата и ограниченията на представените дефиниции, би могло да се приеме и следното определение, че с оглед мястото и ролята му тероризмът е система за постигане на политически и социални цели с публично използване на насилие или заплаха от насилие за оказване на психологическо въздействие върху официални институции социални групи и лица за изменение на тяхното поведение в направление, желано от субекта на насилието¹⁵.

Трудно могат да се определят каналите за финансиране на тероризма. Основното е, че повечето автори посочват сивата икономика като начин за финансиране на тероризъм. Нещо повече, трябва да се отбележи, че чрез различни разновидности на сивата икономика (пласиране на наркотици, пране на пари и пр.), се финансират различни цели на терористите.

Основен канал за *финансиране на тероризма* е чрез нераглементирана дейност¹⁶, която дейност може да бъде разграничена на:

➤ Подземна икономика;

Подземната икономика обхваща създаването на продукти или осигуряването на услуги, чието производство не е забранено от закона, но е преднамерено скривано от обществените власти - данъчни, митнически, социални, статистически и др. Приходите от тези продажби се използват за замяна / бартер/ за закупуване на оръжия, муниции и други.

➤ Сенчеста икономика;

Тя е дейност, в резултат на която по финансови съображения получаването на определени приходи не става известно на държавните органи, като тези средства се насочват към постигането на определени цели от терористичните организации.

➤ Незаконна икономика;

Тя включва тези видове предприемачество, които са забранени от закона. Незаконната икономика произвежда такива продукти или осигурява такива услуги, чието производство, продажби или разпространение е обикновено забранено от закона. За пример може да се посочи търговията с наркотици.

➤ Неформален сектор;

Неформалният сектор се приема като съвкупност от дейности, осъществени поради необходимостта да се търси собствено препитание поради факта, че другите сектори на икономиката (селско стопанство, едри модерни предприятия, обществено- административни дейности) не са в състояние да наемат работна сила с темповете, с които тя расте и се предлага. Неформалната икономика включва

¹⁴ <https://news.bg/int-politics/nad-43-hil-dushi-v-germaniya-mogat-da-badat-smyatani-za-islyamisti.html>

¹⁵ Димитрова, С. Място и роля на образователните институции в ЕС, сп. „Социология и икономика“, Година V, брой 4, Пловдив, 2015, стр.9

¹⁶ Стоянов, Г. Тероризъм- история и генезис, Военно издателство, София, 2003., стр. 17

производствени дейности, които не са обхванати от статистиката или от данъчните и митническите власти, като също освобождава средства за терористични организации.

➤ Черна икономика;

Черната икономика обхваща неотчетено производство от регистрирани предприятия с цел избягване на данъци, както и продукцията на нерегистрирани производствени единици.

➤ Скрита икономика

Скритата икономика включва недекларираното законно производство на стоки и услуги, производството на незаконни стоки и услуги и доходите от кражби на работното място.

Разбира се, при получаване на средства от някои от посочените по-горе дейности, тези средства трябва да се легализират. Това става чрез т нар. изпиране на пари.

Много често изпирането на пари и финансирането на тероризма се споменават в един и същ контекст, а контролните действия, създадените регулаторни институции и нормативните документи, приети на международно ниво, са предназначени да служат едновременно за борба срещу прането на пари и за превенция финансирането на тероризма. Важно е обаче да се посочи, че тези две явления представляват две отделни и различни престъпни действия.

В заключение, въпросът за пресечните точки на финансовата система и икономическата сигурност има ключова роля и значение, тъй като е свързан с противодействието на феномени като пране на пари и финансиране на тероризма. От своя страна, те са феномени, които се явяват основни предизвикателства пред националната и международната икономическа сигурност в съвременния свят за ограничаване и недопускане на проникване на престъпни капитали в легалната икономика и финансирането на терористични дейности.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Георгиев, В. ЕС-бъдеще на интересите пред ценностите, доклад, изнесен на Годишна научна конференция „Интереси, ценности, легитимност: международни, европейски и

национални измерения", УНСС, 13.11.2019

2. Димитрова, С. Място и роля на образователните институции в ЕС, сп. „Социология и икономика“, Година V, брой 4, Пловдив, 2015, стр.9

3. Льондев, А. Нови измерения на финансовата система в криптосвета, Научни трудове, Том V, 2019 г. ИК ВУСИ, Пловдив, стр. 29-49

4. Налбантов С. Публикация „Явлението пране на пари“ като заплаха за стабилността на националната икономика, В., 2002

5. Петров Ал. Тероризъм и системи за сигурност, С., 2005, стр. 14

6. Петрунов Г. Противодействие на изпирането на пари, Издателски комплекс-УНСС, С., 2013

7. Петрунов, Г. Изпиране на пари: мащаб, ефекти, публични политики, Издателски комплекс-УНСС, С., 2016

8. Петрунов, Г. Добри практики за противодействие на изпирането на пари, С., 2010

9. Стоянов, Г. Тероризъм- история и генезис, Военно издателство, София, 2003., стр. 17

10. Стоянов Ч. Мерки срещу финансирането на тероризма. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, С, 2014

11. Конвенция №141 на Съвета на Европа за изпиране, издирване, изземване и конфискация на облагите от престъпления от 1990г

12. Наказателен кодекс

13. Закон за мерките срещу изпирането на пари.

14. Правилник за прилагане на Закона за мерките срещу изпирането на пари

15. Закон за мерките срещу финансирането на тероризма.

16. Уикипедия, Свободната енциклопедия, <http://bg.wikipedia.org/wiki/>

17. http://old.nbu.bg/PUBLIC/IMAGES/File/departamenti/pravo/llaw_journal/Oct_2011/11_anelia%20vladimirova.pdf

18. <https://www.geopolitica.eu/spisanie-geopolitika?limit=7&start=1358>

19. <https://news.bg/int-politics/nad-43-hil-dushi-v-germaniya-mogat-da-badat-smyatani-za-islyamisti.html>

Reference literature:

Georgiev, V. EU-future of interests before values, report presented at the Annual Scientific Conference "Interests, values, legitimacy: international, European and national dimensions", UNWE, 13.11.2019

Dimitrova, S. Place and role of educational institutions in the EU, Journal of Sociology and Economics, Year V, Issue 4, Plovdiv, 2015, p.9

Lyondev, A. New dimensions of the financial system in the cryptoworld, Scientific papers, Volume V, 2019. VUSI Publishing House, Plovdiv, pp. 29-49

Nalbantov S. Publication "The phenomenon of money laundering" as a threat to the stability of the national economy, V., 2002

Petrov Al. Terrorism and Security Systems, Sofia, 2005, p. 14

Petrunov G. Counteracting money laundering, Publishing House-UNWE, Sofia, 2013

Petrunov, G. Money laundering: scale, effects, public policies, Publishing House-UNWE, Sofia, 2016

Petrunov, G. Good practices for combating money laundering, Sofia, 2010

Stoyanov, G. Terrorism - History and Genesis, Military Publishing House, Sofia, 2003, p. 17

Stoyanov Ch. Measures against the financing of terrorism. University Publishing House "St. Kliment Ohridski", S, 2014

Council of Europe Convention №141 on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime of 1990

Penal Code

Law on Measures against Money Laundering

Regulations for implementation of the Law on Measures against Money Laundering

Law on Measures against Terrorist Financing

Wikipedia, The Free Encyclopedia,

<http://en.wikipedia.org/wiki/>

http://old.nbu.bg/PUBLIC/IMAGES/File/departamenti/pravo/llaw_journal/Oct_2011/11_anelia%20vladimirova.pdf

<https://www.geopolitica.eu/spisanie-geopolitika?limit=7&start=1358>

<https://news.bg/int-politics/nad-43-hil-dushi-v-germaniya-mogat-da-badat-smyatani-za-islyamisti.html>